

บทบาทของห้องสมุดกับการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning Role of Library with teaching in Active Learning

เสาวภา เพ็ชรรัตน์ (Saowapa Phetcharat)¹

บทคัดย่อ

การเรียนการสอนแบบ Active Learning เป็นกระบวนการเรียนรู้ตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวคิดการสร้างสรรคทางปัญญาที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ทำให้ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับ จากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด การเรียนการสอนแบบ Active Learning อาศัยองค์ประกอบการเรียนรู้ที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ การคุย และการฟัง การเขียน การอ่าน และการสะท้อนความคิด ผู้ที่มีบทบาทโดยตรงต่อการเรียนการสอนแบบ Active Learning ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน และห้องสมุด ห้องสมุดที่รองรับการเรียนการสอนแบบ Active Learning ควรมีความพร้อมใน 3 ด้าน คือ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการ และด้านบรรณารักษ์ โดยความพร้อมด้านทรัพยากรสารสนเทศ เน้นการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้สอดคล้องกับการเรียนการสอน คำนึงถึงผู้สอนและผู้เรียนเป็นหลัก ความพร้อมด้านบริการ เน้นการจัดบริการเชิงรุกที่เข้าถึงผู้ใช้บริการได้ทุกกลุ่ม และน่าสนใจ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุดและ กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ความพร้อมด้านบรรณารักษ์ บรรณารักษ์ควรมีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถสอน และให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสืบค้นสารสนเทศ

¹นักวิชาชีพ (บรรณารักษ์) สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง

Email: kamyui_4@hotmail.com

ตลอดจนบรรณารักษ์ควรมีความรู้ความสามารถทั่วไป ได้แก่ มีทักษะการติดต่อสื่อสารกับผู้ใช้บริการและมีจิตบริการ เป็นต้น

คำสำคัญ : บทบาทของห้องสมุด, Active Learning

Abstract

The Teaching in active learning is a learning process under The National Education Act focus on the learner is based on the concept of intellectual that focused on the learning process rather than content to help learners link or build the knowledge for analysis, synthesis and evaluation of what has been learned from the activities that would make the learning be most effectively. There are 4 important elements in teaching in active learning which are talking and listening, writing, reading and reflection. Teaching in Active Learning plays a direct role for teachers, learners and the library. The library that supports active teaching and learning should be ready in three aspects, the information resources, the services and the librarian. For the availability of information resources aspect, should focus on provision of information resources in accordance with the instruction regardless of the teacher and the learner. The availability of services aspect should focus on proactive services that reach users convenient access anytime anywhere and interesting also show the interesting activities to support library using. The availability of librarians aspect, the librarians should have knowledge of the profession, the information technology skills and the skills of the Internet and online information retrieval. The librarian should be capable to teach and advise learners in using information

technology to information retrieval. Also should have general knowledge and skills to communicate with the customer positively.

Keywords : Role of Library, Active Learning

บทนำ

ในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นยุคของข้อมูลข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศสามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลา ผู้เรียนจึงต้องเปลี่ยนบทบาทตนเองจากผู้รับข้อมูลมาเป็นแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา ตลอดจนผู้สอนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและวิธีการเรียนการสอนจากผู้ถ่ายทอดมาเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก วิธีการค้นคว้าหาความรู้โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ที่เน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญา เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ แสวงหาความรู้และใช้ทักษะต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีห้องสมุดเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน ทั้งนี้ห้องสมุดควรมีการเตรียมความพร้อมให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในยุคศตวรรษที่ 21 โดยการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการ และด้านบรรณารักษ์ เพื่อสนับสนุนให้การเรียนการสอนในรูปแบบ Active Learning เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ความหมายของ Active Learning

Active Learning คือ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังหรืออ่านเพียงอย่างเดียว เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการวิเคราะห์ปัญหา การโต้ตอบ การเขียน อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าเป็นการสะท้อนความคิดของตนเองให้ปรากฏออกมาได้ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียน

จะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (Receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Co-creators) (มนตรี ศิริจันทร์ชื่น, 2554)

Active Learning คือ การเรียนรู้เชิงรุก ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ยังเป็นวิธีการเรียนรู้ในระดับลึก โดยผู้เรียนจะสร้างความเข้าใจและค้นหาความหมายของเนื้อหาสาระโดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ สามารถบูรณาการความรู้ใหม่ที่ได้รับกับความรูเก่าที่มี สามารถประเมินต่อเติมและสร้างเป็นแนวคิดของตนเอง ซึ่งแตกต่างจากวิธีการเรียนรู้ในระดับผิวเผิน ซึ่งเน้นการรับข้อมูลและจดจำข้อมูลเท่านั้น ผู้เรียนจะได้เรียนรู้วิธีการเรียน (Learning How to Learn) เป็นผู้เรียนที่กระตือรือร้นและมีทักษะที่สามารถเลือกรับข้อมูล สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีระบบ (Suwannatthachote, 2012)

Active Learning คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องหาความหมายและทำความเข้าใจด้วยตนเองหรือร่วมกันกับเพื่อน เช่น ร่วมสืบค้นหาคำตอบ และสรุปความคิดรวบยอดร่วมกัน หรืออีกนัยหนึ่ง คือ การเปลี่ยนผู้เรียนจากการเป็นผู้นั่งฟังอย่างเดียว (Passive) มาเป็นผู้เรียนที่ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนกำหนด (ศักดา ไซกิจเจริญภิญโญ, 2548)

Active Learning คือ การเรียนที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติการหรือคิดอย่างตื่นตัว (ตื่นตา ตื่นใจ ตื่นเต้น) โดยมีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียน ได้แก่ กิจกรรมภาครับข้อมูลและกิจกรรมภาคแสดงออกผลการเรียนรู้ 2) สื่อการเรียน ได้แก่ สื่อที่เป็นเครื่องมือในการผลิตชิ้นงาน และสื่อที่เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นความคิด 3) ปัจจัยที่ทำให้เกิด Active Learning ได้แก่ ผู้เรียนสร้างระบบความเข้าใจด้วยตนเองจากประสบการณ์เดิมของผู้เรียน การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง 4) ลักษณะกิจกรรมการเรียนในแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การใช้สถานการณ์จริงหรือคล้ายจริง การเรียนเป็นกลุ่มย่อย การเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับสิ่งที่เรียน การใช้คำถาม การให้ผู้เรียนแสดงผลงาน และการให้ผู้เรียนสะท้อนความคิด ความรู้สึก (พนมพร เผ่าเจริญ, 2549)

สรุปได้ว่า Active Learning คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวความคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญาที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นโดยกระบวนการคิดขั้นสูง ตลอดจนผู้เรียนมีการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด

Active Learning เป็นแนวการจัดการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ต้องการให้ผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อสร้างศักยภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้การจัดการเรียนรู้มีความหมาย โดยผู้เรียนเป็นฝ่ายลงมือกระทำอยู่กับเนื้อหาที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้โดยการอ่าน การพูดคุย การสะท้อน หรือ การตั้งคำถาม หรือ การเรียนการสอนที่มีความเคลื่อนไหว และการจดบันทึกความรู้ใหม่ หรือเนื้อหาใหม่ที่ได้รับใช้ได้ทั้งกลุ่มเล็กและห้องเรียนใหญ่ ๆ ผู้เรียนอาจทำงานคนเดียวหรือทำเป็นกลุ่มก็ได้ และอาจใช้เวลา 2-3 นาที หรือดำเนินการสอนตลอดทั้งหลักสูตรก็ได้ซึ่งจะตรงกันข้ามกับการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่ถือเป็นแบบเหี่ยวๆ ผู้สอนจะต้องรินน้ำใส่เหยือก แต่การเรียนการสอนแบบ Active Learning ผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นฝ่ายสร้างเนื้อหาใหม่ โดยผู้สอนคอยนำทางเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและใช้ข้อมูลข่าวสารนั้นให้เป็นประโยชน์และสามารถเก็บกักข้อมูลข่าวสารไว้ในความทรงจำได้นานขึ้น จึงทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ นอกจากนี้ยังทำให้เพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนากระบวนการรับรู้ในลำดับที่สูงขึ้น เช่น การแก้ปัญหาและการคิดวิเคราะห์ ผู้เรียนที่เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จจากการเรียนการสอนแบบนี้ มักจะมีความพอใจและมีผลสะท้อนเชิงบวกมายังผู้สอนมากขึ้นแต่ในบางครั้งผู้สอนที่ใช้การเรียนการสอนแบบ Active Learning ก็ต้องเผชิญปัญหากับนักศึกษาที่ไม่สนใจ ทำให้ผู้สอนต้องใช้กิจกรรมหลายรูปแบบ เช่น การอภิปรายกลุ่ม (Group discussions), การแก้ปัญหา (Problem solving), กรณีศึกษา (Case studies), บทบาทสมมุติ (Role plays) และการเขียนบันทึก

(Journal writing) ซึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอน ตลอดจนสถานศึกษาและผู้สอนต้องมีกระบวนการจัดการศึกษาโดยเริ่มจาก (ญาณัญญา ศิริภักธธาดา, 2553)

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและศักยภาพของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. จัดการเรียนรู้โดยเน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการเรียนรู้ตามสถานการณ์ต่าง ๆ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติที่เน้นให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและมีนิสัยรักการอ่าน เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ลักษณะที่สำคัญของการเรียนการสอนแบบ Active Learning(ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2553) มีดังนี้

1. เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ทั้งการคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

2. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูงสุด

3. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันและร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน

5. ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงานและการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

6. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน ฟัง คิด อย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

7. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะการคิดขั้นสูง

8. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ และหลักการสู่การสร้างความคิดรวบยอด
9. ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการความรู้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง
10. ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้และการสรุปบทวนของผู้เรียน

องค์ประกอบพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ (สรุปการประชุมสัมมนา การติดตาม ทบทวนและต่อยอดการจัดทำองค์ความรู้ เรื่องกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนนักศึกษาในชั้นเรียน, 2554)

1. การคุยและฟัง เมื่อผู้เรียนพูดถึงเรื่องหนึ่ง ไม่ว่าจะเพื่อตอบคำถามของผู้สอน หรืออธิบายประเด็นบางอย่างให้เพื่อนฟัง ผู้สอนก็ต้องจัดแจงและเสริมแรงสิ่งที่ได้เรียนรู้ เมื่อผู้เรียนฟัง ผู้สอนต้องการให้แน่ใจว่าสิ่งที่ได้ฟังนั้นมีความหมาย เรื่องที่ผู้เรียนฟังเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ผู้เรียนรู้ ในห้องเรียนผู้เรียนจำเป็นต้องมีเวลาเป็นช่วง ๆ ที่จะมีเวลาที่จะนั่งตรึงตรองถึงสิ่งที่ได้ฟังมาและหาความหมายจากการฟังผู้สอนบรรยาย เพื่อดูดซับและหาความหมายของการฟัง ผู้สอนได้ตั้งคำถามก่อนบรรยายที่กระตุ้นความคิดของผู้เรียนเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนอยากจะค้นหาเพื่อตอบคำถามนั้น
2. การเขียน การเขียนทำให้ผู้เรียนได้ประมวลข่าวสารใหม่ ๆ ในภาษาของผู้เรียนเอง วิธีนี้เหมาะสำหรับห้องเรียนใหญ่ ๆ และเหมาะกับบุคคลที่ต้องการความเป็นอิสระในการเรียนรู้
3. การอ่าน ผู้เรียนเกี่ยวข้องกับการอ่านมาก แต่ไม่ค่อยได้รับการแนะนำให้อ่านอย่างมีประสิทธิภาพ แบบฝึกหัดแบบ Active Learning เช่น การตรวจเอกสารรายงาน การเขียน ช่วยให้ผู้เรียนประมวลสิ่งที่อ่านและช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการเน้นสาระที่สำคัญได้
4. การสะท้อนความคิด โดยทั่วไป เมื่อจบการเรียนในแต่ละวิชา ผู้เรียนก็จะปิดหนังสือออกจากห้องเรียนไป ความรู้จะจางหายไปจากสมองภายในเวลาไม่นาน

ผู้เรียนไม่มีเวลาสะท้อนความคิด ไม่มีเวลาเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนกับสิ่งที่รู้แล้ว หรือนำความรู้ที่ได้รับไปทำอะไรได้บ้าง การให้ผู้เรียนหยุดคิดและบอกให้ผู้อื่นรู้ว่าการเรียนในครั้งนี้ได้อะไรบ้าง ก็จะเป็นความรู้สำหรับผู้เรียนคนอื่นด้วย หรือแม้แต่การตอบคำถามประจำวันก็เป็นวิธีที่ง่ายที่สุดเพื่อจะเพิ่มความสามารถในการเก็บกักความรู้

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ แบบ Active Learning มีหลากหลายรูปแบบ (วุทธิศักดิ์ โภชนุกูล, 2552) ได้แก่

1. การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด (Think-pair-share) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับประเด็นที่กำหนดคนละ 2-3 นาที (Think) จากนั้นให้แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนอีกคน 3-5 นาที (Pair) และนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด (Share)
2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning group) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยจัดกลุ่ม ๆ ละ 3-6 คน
3. การเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน (Student-led review sessions) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้และพิจารณาข้อสงสัยต่าง ๆ ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้สอนจะคอยช่วยเหลือกรณีที่มีปัญหา
4. การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเกมเข้ามาบูรณาการในการเรียนการสอน ซึ่งใช้ได้ทั้งในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน การสอน การมอบหมายงาน และการประเมินผล
5. การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วิดีโอ (Analysis or reactions to videos) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ดูวิดีโอ 5-20 นาที แล้วให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น หรือสะท้อนความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ดู อาจโดยวิธีการพูดโต้ตอบกัน การเขียน หรือการร่วมกันสรุปเป็นรายการกลุ่ม
6. การเรียนรู้แบบโต้เถียง (Student debates) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ เพื่อยืนยันแนวคิดของตนเองหรือกลุ่ม

7. การเรียนรู้แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (Student generated exam questions) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างแบบทดสอบจากสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว

8. การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย (Mini-research proposals or project) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อิงกระบวนการวิจัย โดยให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อที่ต้องการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ตามแผน สรุปความรู้หรือสร้างผลงาน และสะท้อนความคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรือ เรียกว่า การสอนแบบโครงงาน (Project-based learning) หรือ การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning)

9. การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze case studies) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้อ่านกรณีตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จากนั้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแนวทางแก้ปัญหาภายในกลุ่ม แล้วนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด

10. การเรียนรู้แบบการเขียนบันทึก (Keeping journals or logs) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจดบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้พบเห็น หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน รวมทั้งเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบันทึกที่เขียน

11. การเรียนรู้แบบการเขียนจดหมายข่าว (Write and produce a newsletter) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนร่วมกันผลิตจดหมายข่าว ประกอบด้วย บทความ ข้อมูลสารสนเทศ ข่าวสาร และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วแจกจ่ายไปยังบุคคลอื่น ๆ

12. การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Concept mapping) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนออกแบบแผนผังความคิด เพื่อนำเสนอความคิดรวบยอดและความเชื่อมโยงกันของกรอบความคิด โดยการใช้เส้นเป็นตัวเชื่อมโยง อาจจัดทำเป็นรายบุคคลหรืองานกลุ่ม แล้วนำเสนอผลงานต่อผู้เรียนอื่น ๆ จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคนอื่นได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เกี่ยวข้องกับใครบ้าง

ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ 1) จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน 2) สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน 3) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ 4) จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน 5) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลาย 6) วางแผนเกี่ยวกับเวลาในการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหาและกิจกรรม 7) ผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออกและความคิดของผู้เรียน (ณัชนัน แก้วชัยเจริญกิจ, 2550)

นอกจากนี้ผู้สอนยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะผู้เรียนในด้านการประเมินค่าจากสิ่งที่พบ การเจรจาต่อรอง การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การทำงานอย่างอิสระ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น การมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเรียนรู้ หากผู้สอนได้แสดงบทบาทที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

ภาพที่ 1 บทบาทผู้สอนในฐานะผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้
ที่มา : สถาพร พงษ์พิบูล, 2555

บทบาทของผู้เรียนต่อ Active Learning ผู้เรียนควรมีโอกาสแสดงออกในการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน และสะท้อนความคิดในเนื้อหาวิชาที่ศึกษา จากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากกว่าการรับฟังการบรรยาย ผู้สอนให้ความสำคัญต่อการถ่ายทอดความรู้ให้น้อยลง เน้นการพัฒนาทักษะของผู้เรียนมากขึ้น ผู้สอนทำให้ผู้เรียนใช้การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อนวัตกรรม เพื่อให้เกิดความคิดวิเคราะห์ในระดับสูง ตลอดจนเน้นบทบาทให้ผู้เรียนได้ค้นหาคุณค่าและค่านิยมของตนเองเป็นสำคัญ (สถาพร พงษ์พิบูล, 2555)

บทบาทของห้องสมุดต่อ Active Learning ห้องสมุดมีความเกี่ยวข้องในด้านการสนับสนุนทรัพยากรสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศของห้องสมุดเพื่อตอบสนองรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายของ Active Learning ช่วยให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ทั้งนี้การเรียนการสอนแบบ Active Learning จะประสบความสำเร็จได้นั้น ห้องสมุดควรมีบทบาทที่สำคัญ คือ (กุลธิดา ท้วมสุข, จุฑารัตน์ ศรารณะวงศ์, ทิพย์วัล ตุลยะสุข, และกันยารัตน์ ดัดพันธ์, 2548)

1. บทบาทในการเป็นแหล่งสารสนเทศสนับสนุนการเรียนการสอน
2. บทบาทในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่สอดคล้องกับหลักสูตรด้วยการนำหลักสูตรและรายวิชาที่เปิดสอนมาประกอบพิจารณาในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ โดยมีบรรณารักษ์ประสานงานกับผู้สอนในแต่ละรายวิชาเพื่อจะได้จัดหาทรัพยากรสารสนเทศทั้งสิ่งพิมพ์ และทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ได้สอดคล้องกับหลักสูตรและตรงตามความต้องการผู้สอนมากที่สุด
3. บทบาทในการจัดบริการสารสนเทศ ห้องสมุดควรมีบทบาทเป็นตัวกลางในการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ ทั้งที่มีอยู่ภายในห้องสมุดและไม่มีบริการในห้องสมุด โดยการจัดหาและให้บริการในอินเทอร์เน็ต เช่น การสร้างเว็บท่า (Web portal) ของสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศได้
4. บทบาทในการประสานงานกับผู้บริหารของสถาบันและผู้สอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เข้ามาใช้บริการห้องสมุดมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้สอนสามารถมอบหมายงานให้ผู้เรียนมาค้นคว้าข้อมูลและสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการได้ และบรรณารักษ์ต้องจัดเตรียมข้อมูลให้พร้อมสำหรับการให้บริการแก่ผู้เรียนได้อย่างทัน่วงที
5. บทบาทของห้องสมุดในฐานะเป็นแหล่งให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแหล่งความรู้และสื่อการเรียนการสอน ห้องสมุดควรมีบทบาทในการให้คำปรึกษาในการเลือกใช้หรือสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำผู้สอนในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่มีให้บริการในห้องสมุดให้เหมาะสม และจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนได้ตามที่ผู้สอนต้องการ
6. บทบาทของห้องสมุดในฐานะเป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนและผู้เรียนด้วย เพราะมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ที่ไม่มีข้อจำกัดในด้านเวลาหรือสถานที่ ห้องสมุดจึงเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถเชื่อมโยงบทบาทของห้องสมุดได้โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การบริหารจัดการ

ตลอดจนการบริการของห้องสมุดต้องตอบสนองความต้องการในการแสวงหาข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง และตอบสนองความต้องการใช้ข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และสังเคราะห์ของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาวิชานั้น ๆ โดยมีผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเนื้อหากิจกรรมและรูปแบบการเรียนการสอน ความร่วมมือระหว่างผู้สอนและบรรณารักษ์ นับเป็นสิ่งจำเป็นที่ส่งเสริมการเรียนการสอนแบบ Active Learning

ห้องสมุดที่รองรับการเป็น Active Learning ควรมีอะไรบ้าง

ห้องสมุดที่รองรับการเรียนการสอนแบบ Active Learning ควรมีแนวคิดในการดำเนินการจากแนวคิดที่เน้นการดำเนินงานแบบเป็นเจ้าของทรัพยากร (Ownership) เป็นแนวคิดใหม่ที่เน้นการเข้าถึงข้อมูล (Access) ในด้านทรัพยากรสารสนเทศและปรับปรุงการบริการให้ทันสมัย นอกจากนี้บุคลากรหรือบรรณารักษ์ยังต้องมีการปรับตัวโดยพัฒนาที่กระบวนการทำงานให้ทันต่อการจัดบริการในศตวรรษที่ 21 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านทรัพยากรสารสนเทศ

ห้องสมุดควรจัดหาและรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ และสร้างคุณค่าทางวิชาการต่อการจัดการเรียนการสอน (ปิยสุตา ตันเลิศ และกุลธิดา ท้วมสุข, 2554) และตอบสนองความต้องการของผู้เรียน คำนึงถึงผู้สอนและผู้เรียนเป็นหลัก เน้นให้ผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดหา โดยมีบรรณารักษ์ทำงานร่วมกับผู้สอนในการจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร สำนวจความต้องการของผู้สอนหรือพิจารณารายชื่อหนังสืออ่านประกอบที่ปรากฏในแผนการสอนของทุกรายวิชา ทรัพยากรสารสนเทศต้องมีความหลากหลายทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยห้องสมุดควรจัดหาทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ไว้ในห้องสมุด 2 ประเภท คือ ทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ที่ห้องสมุดผลิตขึ้นเองได้แก่ ฐานข้อมูลฉบับเต็มและฐานข้อมูลบรรณานุกรมของทรัพยากรที่มีในห้องสมุด และทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ที่ห้องสมุดบอกรับซึ่งจะอยู่ในรูปฐานข้อมูลอ้างอิง วารสารอิเล็กทรอนิกส์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (พูลทรัพย์ ชื่นตา, 2548)

ตลอดจนห้องสมุดควรนำระบบอัตโนมัติมาใช้ในการจัดการทรัพยากรสารสนเทศ มีความร่วมมือกันมากขึ้นเนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้ห้องสมุดสามารถร่วมมือกับสำนักพิมพ์และห้องสมุดอื่น ๆ ในการดำเนินการร่วมกันที่จะเกิดประโยชน์กับผู้เรียน เช่น ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย (ThaiLIS) ความร่วมมือในการจัดทำบรรณานุกรม (UNION Catalog) ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (PULINET) การใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันในรูปแบบการยืมระหว่างห้องสมุด และการพัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศเต็มรูป (Full text) เพื่อให้บริการร่วมกัน ซึ่งกลุ่มความร่วมมือดังกล่าวทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศได้หลากหลายช่องทาง และได้รับทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการในเวลาที่รวดเร็ว

ด้านการบริการ

ห้องสมุดควรปรับกระบวนการทำงานใหม่จากบริการเชิงรับมาเป็นบริการเชิงรุกแทน และเน้นการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก การจัดบริการที่รองรับการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีบรรณารักษ์เป็นผู้มีบทบาทในการบริการแบบเชิงรุก (Proactive) เป็นที่ปรึกษาด้านสารสนเทศ (Consultant) ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวข้องกับสารสนเทศแก่ผู้เรียน ถ่ายทอดและสอนทักษะการรู้สารสนเทศแก่ผู้เรียน การจัดบริการตามกลุ่มผู้เรียนและการบริการเฉพาะราย การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นเพื่อให้บริการสารสนเทศแก่ผู้เรียน และการประชาสัมพันธ์เชิญชวนผู้เรียนเข้ามาใช้บริการห้องสมุด และห้องสมุดต้องจัดบริการเชิงรุกใหม่ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน เช่น บริการ Line for info: ตอบคำถามผ่านไลน์ บริการ E-paper: บรรณารักษ์ช่วยค้นหาบทความวิจัยออนไลน์ บริการ Fast Track : บรรณารักษ์ช่วยหาหนังสือตามคำร้องขอของผู้ใช้บริการผ่านช่องทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และบริการ Citation clinic: บริการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการอ้างอิงเอกสารในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น

ด้านบรรณารักษ์

บรรณารักษ์ควรปรับบทบาทและพัฒนาความรู้ความสามารถของตนให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่มีลักษณะเป็นแบบเชิงรุก เน้นการบริการสารสนเทศ

ส่งข้อมูลสารสนเทศให้แก่ผู้เรียน โดยบรรณารักษ์ควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน การค้นคว้าของผู้เรียน เช่น ร่วมเป็นทีมสอนกับอาจารย์ ร่วมสืบค้นข้อมูลและให้ คำปรึกษาแก่นักวิจัย การสืบค้น รวบรวมและนำเสนอสารสนเทศแก่นักวิจัยทั้งที่นักวิจัย ร้องขอ และบรรณารักษ์ควรมีทักษะภาษาอังกฤษ มีมนุษยสัมพันธ์และทักษะด้าน การติดต่อสื่อสารกับผู้เรียน

นอกจากนี้ บรรณารักษ์ควรมีบทบาทด้านการสอน มีความรู้ความสามารถ ในการถ่ายทอด โดยสอนทักษะที่สำคัญในการแสวงหาความรู้ ได้แก่ ทักษะด้าน สารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีให้กับผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานด้าน สารสนเทศ (Information literacy) ได้แก่ 1) การเข้าถึงและการประเมินสารสนเทศ (Access and evaluate information) โดยเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล การใช้และการจัดสารสนเทศ (Use and manage information) โดยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้สารสนเทศอย่างสร้างสรรค์และตรงกับประเด็นปัญหาที่ เกิดขึ้นจัดการสารสนเทศได้อย่างต่อเนื่อง 2) ความรู้พื้นฐานด้านสื่อ (Media Literacy) ประกอบด้วย ความสามารถในการวิเคราะห์สื่อ และความสามารถการผลิตสื่อ สร้างสรรค์ 3) ความรู้ด้านไอซีที (ICT: Information communication and Technology) โดยสอนให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและ สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมตามกรอบแห่งคุณธรรมที่มีข้อมูลหลากหลาย ด้าน

ตลอดจนบรรณารักษ์ควรให้คำปรึกษาเชิงลึกในการศึกษาค้นคว้าวิจัยแก่ ผู้เรียน เช่น การค้นคว้าแหล่งอ้างอิงเฉพาะทาง การส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศแก่ ผู้เรียน สามารถวิเคราะห์ ความต้องการและแนะนำสารสนเทศที่ทันสมัยและเหมาะสม แก่ผู้เรียนได้ บรรณารักษ์ควรมีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีทักษะ การใช้งานอินเทอร์เน็ตและการสืบค้นสารสนเทศออนไลน์ มีความรู้และสามารถ ประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นและจัดบริการในห้องสมุด และสามารถ สอนและให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสืบค้น สารสนเทศ ตลอดจนบรรณารักษ์ควรมีความรู้ความสามารถทั่วไป ได้แก่ มีทักษะการ ติดต่อสื่อสารและมีจิตบริการ (Service mind) บรรณารักษ์จะต้องมีจิตวิญญาณและ

จิตสำนึกของผู้ให้บริการและมีจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความยืดหยุ่น พร้อมและกระตือรือร้นในการให้บริการ มีความจริงใจและเปิดใจในการให้บริการ มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถทำงานแบบเป็นทีม วุฒิภาวะดี บุคลิกภาพน่าเชื่อถือ มนุษย์สัมพันธ์ดี มีความเอื้อเฟื้อ เต็มใจให้ความช่วยเหลือและให้ความสำคัญกับผู้เรียน สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี และสร้างความประทับใจให้กับผู้เรียน (ศุภรชตรา แสนวาทา, 2555)

บทสรุป

การเรียนการสอนแบบ Active Learning เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวความคิดสร้างสรรค์ทางปัญญาที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา ลักษณะการเรียนรู้แบบนี้เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ทั้งการคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูงสุด ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้จัดระบบการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันและร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน โดยผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการความรู้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง การเรียนการสอนแบบ Active Learning อยู่ภายใต้องค์ประกอบที่สำคัญคือ การคุยและฟัง การเขียน การอ่าน และการสะท้อนความคิด ภายใต้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยผู้สอนมีบทบาทในฐานะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนผู้เรียนมีบทบาทในด้านการแสดงออกในการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน และสะท้อนความคิดในเนื้อหาวิชาที่ศึกษา โดยการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากกว่าการรับฟังการบรรยาย สำหรับห้องสมุดมีบทบาทในด้านการเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรด้านบริการและด้านบรรณารักษ์ ทั้งนี้ทั้งสามส่วนมีบทบาทร่วมกันในการขับเคลื่อนให้การเรียนการสอนแบบ Active Learning บรรลุผลสัมฤทธิ์สูงสุด

บรรณานุกรม

- กุลธิดา ท้วมสุข, จุฑารัตน์ ศรารณะวงศ์, ทิพย์วัล ตุลยะสุข, และกันยารัตน์ ดัดพันธ์ (2548). บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน. *วารสารห้องสมุด*, 49(4), 18-34.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2553). *Active Learning*. สืบค้น 25 กรกฎาคม 2557, จาก <https://www.drchaiyot.com>
- ณัชนัน แก้วชัยเจริญกิจ. (2550). บทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมและวิธีการปฏิบัติตามแนวทางของ *Active Learning*. สืบค้น 25 กรกฎาคม 2557, จาก <https://www.ite.org>
- ญาณัญญา ศิริภักธธาดา. (2553). รายงานการวิจัยในชั้นเรียนระดับอุดมศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในการเรียนวิชาหลักการตลาดโดยการสอนแบบมีส่วนร่วม (*Active Learning*) (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ปิยสุตา ตันเลิศ, และกุลธิดา ท้วมสุข. (2554). บทบาทของห้องสมุดและนักวิชาชีพสารสนเทศ สำหรับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ. 2553-2562. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. 17(4), 607-623.
- พนมพร เผ่าเจริญ. (2549). การพัฒนากระบวนการเครือข่ายการพัฒนาครูด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ โดยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในจังหวัดนครสวรรค์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พูลทรัพย์ ชื่นตา. (2548). การจัดทำทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์: กรณีศึกษาห้องสมุดมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- มนตรี ศิริจันทร์ชื่น. (2554). การสอนนักศึกษากลุ่มใหญ่ในรายวิชา Gsoc 2101
ชุมชนกับการพัฒนาโดยใช้การสอนแบบ Active learning และการใช้
บทเรียนแบบ e-learning. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วุทธิศักดิ์ โภชนกุล. (2552). จาก Active Learning ...สู่ : Action Research.
ปัตตานี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ศุภรชตรา แสนวาท. (2555). บทบาทและความรู้ความสามารถของบรรณารักษ์
ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ:
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศักดิ์ ไซกิจเจริญญญ. (2548). สอนอย่างไรให้ Active Learning. วารสาร
นวัตกรรมการเรียนการสอน, (2), 12-15.
- สถาพร พงษ์พิบูล. (2555). คุณภาพผู้เรียน...เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ (Quality
of student derived active learning process). วารสารการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา. 6(2), 1-13.
- สรุปการประชุมสัมมนา การติดตาม ทบทวนและต่อยอดการจัดทำองค์ความรู้ เรื่อง
กลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนนักศึกษาในชั้นเรียน (น. 1-15). (2554).
เชียงใหม่: สำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษา.
- Suwannatthachote, P. (2012). Active Learning. สืบค้น 25 กรกฎาคม 2557,
จาก [https://www.academic.chula.ac.th/elearning/content/
active%20learning_Praweenya.pdf](https://www.academic.chula.ac.th/elearning/content/active%20learning_Praweenya.pdf).